

Biografie Dr. Willem Adriaan van Ham (1937-2020)

Als er één archivaris is die voor de waterschap Brabantse Delta veel betekend heeft, is dat Willem (Wim) van Ham. Deze veehandelaarszoon werd in 1937 in Fijnaart geboren.

Als zeventienjarige begon hij in 1954 zijn loopbaan bij de administratieve dienst van de gemeente Steenbergen. Daar kreeg hij belangstelling voor archiefonderzoek. Toen hij de kans kreeg om een opleiding te volgen tot archiefambtenaar ging hij naar de Rijksarchiefschool. Na het behalen van zijn diploma kon van Ham aan de slag bij het streekarchief Nassau-Brabant.

In 1965 werd hij assistent bij het gemeentearchief in Bergen op Zoom. Daar lag een grote klus voor hem klaar: het ordenen van het archief van vóór 1810. In de loop der jaren klom hij op van administratief medewerker tot gemeentearchivaris van Bergen op Zoom. Hij werkte als gemeentearchivaris van 1988 tot zijn pensioen in 1994.

Willem van Ham overleed in juni 2020 op 83-jarige leeftijd.

Uit persoonlijke belangstelling deed van Ham veel archiefonderzoek. Al in 1957 verscheen zijn eerste publicatie. Hij nam nooit iets 'zo maar' voor waar aan. Zijn artikelen moesten gebaseerd zijn op feiten. Om deze feiten te controleren, bestudeerde hij veel oorspronkelijk archiefmateriaal.

Van Ham werkte dag en nacht en zijn lijst met publicaties groeide tot veruit de langste van alle onderzoekers in de Brabantse regio. Zijn medewerking aan een boek over markies Jan Glymes IV (1528-1567) bracht de teller in 2020 op 535 artikelen van zijn hand. Dat is zo'n 15.000 pagina's over de geschiedenis van West-Brabant. Tot zijn vele publicaties behoren ook verschillende archiefinventarissen van waterschappen en polders (zie volgende pagina).

Speciale aandacht en interesse had Van Ham voor heraldiek: wapens en vlaggen. Hij maakte deel uit van de commissie voor wapen- en vlaggenkunde. Deze commissie bracht advies uit aan gemeenten en waterschappen over een nieuw wapen of nieuwe vlag. Voor waterschap Brabantse Delta en een aantal voorgangers ontwierp hij het wapen.

Willem van Ham was een bevoegen Brabantse historicus. Hij had een passie voor Bergen op Zoom en de streek daar omheen. In het boek 'Merck toch hoe sterck' (1982) over de geschiedenis van de vestingwerken van Bergen op Zoom, besteedt Van Ham veel aandacht aan de waterlinie tussen Bergen op Zoom en Steenbergen.

Na zijn pensionering voltooide hij de opleiding Geschiedenis. In 2000 promoveerde hij aan de Universiteit van Nijmegen met zijn proefschrift 'Macht en gezag in het Markiezaat: een politiek-institutionele studie over stad en land van Bergen op Zoom'. Dit is een standaardwerk over de geschiedenis van dit gebied geworden.

Willem was zelf een bescheiden man, maar zijn werk bleef niet onopgemerkt. Hij ontving de eerste Sakko-cultuurprijs van Bergen op Zoom in 1981. In 1995 werd hij erelid van de Geschiedkundige Kring van deze stad. In 2007 werd hij benoemd tot Ridder in de orde van Oranje Nassau.

Na zijn overlijden verscheen in juni 2021: 'Willem van Ham, zijn leven, zijn werk, zijn levenswerk', een monumentaal boek van 575 bladzijden, waaraan 33 auteurs hebben mee geschreven.

Inventarissen opgesteld door Willem van Ham van archieven die door waterschap Brabantse Delta beheerd worden:

- Inventaris van het archief van de Emiliapolders. Gemeenschappelijk archivariaat Nassau-Brabant, 1965; Brabantse Bandijk, 1967.
- Inventaris van het waterschap de Polders van Nieuw-Vosmeer I, 1847-1934. Gemeenschappelijk archivariaat Nassau-Brabant, Brabantse Bandijk, 1967.
- Inventaris van het archief van het waterschap De Graaf Hendrikpolder I, 1583-1935. Gemeenschappelijk archivariaat Nassau-Brabant, Brabantse Bandijk, 1963.

Publicaties door Willem van Ham over het werkgebied van waterschap Brabantse Delta:

- 'Aantekeningen over de bedijking van Heijningen. 1987.
- 'De bedijking van de Emiliapolder en haar voorgeschiedenis'. 1966.
- 'De Mark - Vlietverbinding, een historisch kanaalplan'. 1966.
- 'De symbolen van gemeenten en heemraadschappen in Nassau-Brabant'. W.A. van Ham. Publicaties Archivariaat 'Nassau-Brabant', 1970.
- 'De verdronken landen langs de Oosterschelde bij Bergen op Zoom'. 1987.
- 'De vijf heerlijkheden in de gemeente Woensdrecht'. W.A. van Ham. Publicaties Archivariaat 'Nassau-Brabant', 1978.
- 'Een bijzonder geval van grensverandering: de Meeren en de Droge Mark bij Zevenbergen. 1982.
- 'Het Markizaat van Bergen op Zoom'. W.A. van Ham. Publicaties Archivariaat 'Nassau-Brabant', 1978.
- 'Historisch kanaalplan werkelijkheid. W.A. van Ham. 1979.
- 'Langs Schelde en Eendracht. Het polderlandschap vóór 1584. W.A. van Ham. Roosendaal, 1975.
- 'Macht en gezag in het Markiezaat: een politiek-institutionele studie over stad en land van Bergen op Zoom'. Bergen op Zoom, 2000.
- 'Macht, water en modder. Politieke geschiedenis en het West-Brabants zeeleilandschap. Twaalfde- zestiende eeuw. 2001.
- 'Nieuwe waterschapswapens in West Noord-Brabant. Van Schild en Vaan 2.' 1995.
- 'Schelde en Rijn verbonden. Tentoonstellingscatalogus met diverse artikelen. Gemeentemuseum Markiezenhof. Bergen op Zoom, 1975.
- 'Polders en waterschappen'. In: Noord-Brabant tijdens de Republiek der Verenigde Nederlanden. 1996.
- 'Polders in Brabant. 12de-19de eeuw. 2000.
- 'Polders in kaart. Noord-West Brabant 1565-1590'. Karel Leenders en Willem van Ham. Zwolle, 2018.
- 'Verdwenen venen: een verborgen geschiedenis'. 1989.
- 'Vervallen wapens en vlaggen van bestaande en voormalige gemeenten en waterschappen in Noord-Brabant'. 1991.
- Waterschapswapens en -vlaggen in de Brabantse Delta. Roosendaal, 2006.

Willem van Ham was ontwerper van diverse wapens van waterschappen:

- Wapen waterschap Brabantse Delta, 2006
- Wapen waterschap De Agger, 1990
- Wapen waterschap Mark & Weerij, 1996
- Wapen waterschap De Markgronden, 1987
- Wapen waterschap De Mark-Vlietlanden, 1987
- Wapen waterschap Het Scheldekwartier, 1996
- Wapen waterschap Land van Nassau, 1996
- Wapen waterschap Vierlinghponders, 1990
- Wapen waterschap Zoomvliet, 1989